

MIRACHEA PINDULUI

Publicație de informare a Comunității Armânilor din Dudeștii Noi
tipărită cu sprijinul primăriei comunei Dudeștii Noi
Anul I * Numărul 10 (10) *** Decembrie-Andreu 2010

Consillu Armânjiloru

(Consillu Makedonarmânjiloru)

Anlu Nău 2011!

Tinjisits sh-duruts Armânji !

Cumândăsearea a Consillui Armânjiloru / MakedonArmânjiloru vâ uarâ unu Anu Nău 2011 hâriou, cu sânatati, ghineatsâ sh-prucukii, a voaua sh-a fumeiljloru a voasti! Anlu 2011 s-hibâ unu anu cu cama multu amintaticu trâ Armânami!

Haraua nai ma mari tu anlu 2010, trâ tutâ Armânamea, fu Adunarea Atsea Mari a Armânjiloru tsi s-dizvârți Muscopuli, tu dzuua pisimâ di Stâ-Mârii. Aestâ Andamusi adună Armânjlji tu aestu locu iu isturia a loru easti nai ma ahândoasâ, aclo iu sh-aspusi pisti eti giuneatsa, aclo iu popullu a nostu tradzi nâdia câ prindi s-toarnâ ta s-aprindâ diznău pira a vreariljei trâ isnafi, unâ pirâ tsi s-armânâ niasteasâ sh-tsi prindi s-creascâ sh-pali s-nâ adunâ tu cohi. Avemu nâdia câ aestâ protâ mari andamusi va hihâ unu izvuru di iu va s-azvoamâ inirghia di cari au ananghi tuts atselji Armânji tsi suntu etimi trâ lucurlu armânescu.

Tora, tu bitisita anlui 2010, Consillu Armânjiloru / MakedonArmânjiloru hâristuseashti nica nâ oarâ atsiloru Armânji cari, cu multu copusu, agiutarâ ta s-poatâ s-facâ aestu „yisu“ tsi-lu bânarâ tuts Armânjlji cari featsirâ cali lungâ sh-greauâ ta s-adunâ tu unâ dealihea harauâ, ducheari armâneascâ, vreami sh-acâkiseari. Multi hâristuseri lâ si pricadi sh-a pareiloru di tiniri tsi, cu lucurlu a loru niacumtinatu, mutarâ tu padea di Muscopuli unâ hoarâ safi Armâneascâ, andreaptâ ca unâ nveastâ cari cu multâ harauâ sh-ashtiptâ cuscârilji.

Sh-tu Anlu 2011 cari nkiseashti mâni, Consillu Armânjiloru / MakedonArmânjiloru va cilâstâseascâ, ashi cumu u-adrâ sh-pânâ tora, trâ prumuvarea sh-avigljearea axiiloru culturali armâneshtsâ shi s-aspunâ a lumiljei Armânjlji ashi cumu suntu tu locurli iu elji bâneadzâ.

Consillu Armânjiloru / MakedonArmânjiloru, Biroulu di Cumândăseari
tu 31-li di Andreu 2010 (Bulitinu Infurmativu Nr.25)

Donation : ALPHA BANK, Korce – “Keshili i Armuneve”, Account No. 012425011001008

www.makedonarman-council.org e-mail : info@makedonarman-council.org

Consillu Armânjiloru / Council of Armâns (Macedonarmâns)–Decision for Reg. No.2325 Tirana District Court

Head Office : Voskopoje, Korce, L.1,Bul. Rilindasit 10, Korce Albania – Po. Box 54, Korce, Albania

President : **I. Mantsu** Tel. 0049 6142 33819 / 0049 174 900 2103 / e-mail : mantsu@t-online.de

General Secretary : **N. Caracota** Tel.+Fax. 0033 147 30 25 92 / 0033 6858 73223 / e-mail : nicara@free.fr
Council of Armâns (Macedonarmâns)

“Noi him armânji di un chiro,
Armânji va-s armânem
Di aoa shi-n clo,
Noi limba noastrâ nu agârshim,
Nu nâ-i arshini s-u azburâm,
Atsei tsi fug di ea, nâ pizuim,”
profesor Iancu Traian

DIN SUMAR

* Pagina 1

- Urări di Anlu Nău, di la
Consillu MakedonArmânjiloru;

* Pagina 2

- Originea Macedonenilor
Aromâni – Nicolae Cușa (9);

* Pagina 3

-Dini Trandu shi a lui puizii,
„Estu Fârshârotu”;
- Armânji tu primnari pit horili
a strâ-pâpânjilor ;

* Pagina 4

- La multsâlji anj ti atsei
amintats tu mesu aist;
- Sârbâtoarea di Boboteadzâ;
- Adetsli s-nu li agârshem, s-nu
li alâsâm s-cherâ.

Iani Mantsu

Niculachi Caracota

TSI HIM NOI ARMÂNJI

Originea Macedonenilor Aromâni, *** Nicolae Cușa – Constanța, Ex Ponto, 2006 (9)

..... urmare din numărul 9.

Erau dărmate fortărețele din interior, fiind păstrate doar cele din nord pentru apărarea împotriva barbarilor. Ulterior, romanii vor construi, în stilul lor, în Epir și în Macedonia, caste și cetăți de apărare, devenite apoi adevărate centre romane.

Instituirea stăpânirii romane a fost un fapt istoric și evident, în același timp, din moment ce, după 20 de ani, Andriscos, fiul prezumtiv al lui Perseus s-a răsculat, în 148 î.Hr., împotriva stăpânirii romane. Răscoala a fost înfrântă și, în același an, Macedonia a fost transformată în provincie romană; prima provincie romană din Balcani. Acest lucru s-a întâmplat cu vechii macedoneni, au fost înfrânți de romani și regatul lor a fost desființat.

Întrebarea a doua din chestionarul nostru este mai complexă însă: **au dispărut pur și simplu, ori au fost romanizați ?**

Regiunile și orașele Macedoniei Antice

S-a întâmplat ceea ce s-a întâmplat și în alte teritorii sau regiuni ocupate de Imperiul roman și transformate apoi în provincii romane: localnicii / autohtonii (în cazul nostru macedonenii), au fost romanizați. La fel s-a întâmplat în Galia, la fel s-a întâmplat în Peninsula Iberică, în Peninsula Italică, în restul Peninsulei, în Dacia: adică peste tot acolo unde s-au format, mai târziu, popoarele latinoeuropene.

Romanizarea s-a făcut după opinia lui Nicolae Saramandu (exprimată în modul cât se poate de concret): „peste tot au aceleași mijloace, având două aspecte: colonizarea cu populație latinofonă (romanizarea prin colonizare) și asimilarea autohtonilor, prin adoptarea de către aceștia a modului de viață roman”. (Saramandu, 2004, 63). În continuare, citindu-l pe Emil Fischer, din a sa „Latina dunăreană”, 1985, se afirmă că, principala componentă a romanizării este cea lingvistică, implicând învățarea / adoptarea limbii latine de către autohtoni și părăsirea / uitarea limbii proprii”. (Ibid.).

Împărtășind aceeași părere, vom adăuga că în procesul de romanizare, mai ales în Macedonia, un rol important l-a avut armata romană. În acest sens, putem spune chiar că Macedonia a fost un caz special. Rolul armatei romane, afirmă Cicerone Poghirc, „a fost esențial de la început, căci aici romanii n-au făcut decât să se substituie puterii militare a macedonenilor, care se angajaseră să protejeze Grecia împotriva atacurilor barbarilor din nord, dar în sfârșit i-au subjugat ei însuși pe greci (Poghirc, 1996, 22). Iar mai departe, spune că „nimic nu ilustrează mai bine rolul armatei din Macedonia, în acest proces de romanizare a Balcanilor, ca istoria celebrei Legio – V Macedonica” (Ibid, 23), legiune constituită exclusiv din autohtoni (deci nici vorbă de dispariția vechilor macedoneni), care, aveau scopul de apărare a hotarului de nord al provinciei nou create, Macedonia, iar mai târziu, împreună cu alte legiuni, va participa efectiv la ocuparea provinciilor din nordul Balcanilor: Moesia Superioară (27 î.Hr.), Moesia Inferioară (46, d.Hr.), Tracia toată și apoi Dacia (106 d.Hr.), Macedonia, cu alte cuvinte, a fost o bază militară, pentru aceste cuceriri.

* Saramandu 2004 – Nicolae Saramandu, Romanitatea orientală, București, 2004, p.63, 66, 67.

* Poghirc 1996 – Cicerone Poghirc, Romanizarea lingvistică și culturală în Balcani, în Aromânii. Istorie, Limbă, Destin. București, 1996, p.22, coordonator Neagu Djuvara.

Custandin Trandu

Amintat tu dzuua di 22 a meslui Yinar, tu anlu 1948, tu hoara Dudeștii Noi. Hiljiu al Dimitri shi lanula Trandu cu rădzâtinji di Pleasa tu Arbinishie.

Ahurhi shculia tu hoara Dudeștii Noi până la 13 di anji, după cai s-mută tu căsăbălu Timișoara iu bitisi liceu C.D.Loga, shi deapoa la București bitisi facultatea di Arhitectură.

Dit anlu 1986 i fudzit dit Rumânie shi băneadză tu Connecticut-SUA deadun cu fumeljiua lui.

Shutsata Scriitorlor shi Artistilor dit Makidunii ul premie cu fărnia Festivalui Internatsional “Constantin Belimace” tsi s-tsânu Skopjia la 15 di Sumedru 2010, cu PREMIUL SPECIAL 2010, ti cartea “Rădzâtinjili”- un pârmitihu ti njits sh-ti mări.

Estu Fârshârotu !

Estu Fârshârotu cu ocljiu laiū sh’cu mutrearea ‘ndzeană,

Estu faptu di munts analts sh’di cânticu di fluiarâ

*Sh’di sândzi di strâpapi estu faptu tsi cu chirolu s-alumtarâ
S’estu mini sh’azâ fârshârotu sh’ca numa s’nu s’ânj chiarâ!*

Tu suflitu’nj di gioni, aushilji picurari tuts s-adunarâ,

Sh’cu boatsea ‘n-coru âshi cântă giunamea di năoarâ,

Sh’averea loru dit suflitu, tu sufiltu ‘nj-alăsarâ

S’estu mini sh’azâ Fârshârotu sh’ca numa s’nu s’ânj chiarâ!

Sh’ tu inima ‘nj di armânu tsi bati ti-alor numâ,

S-analtsâ soia noastă, sh’ca râlu di pit munts tut sândzili s-adună,

Sh’cai va s’ânj sta ‘n cali cându boatsea va s’nj-asună:

-”Lâi papi a melji dit munts! - Ti voi alumptu!

S’nu ‘nj cheru a voastă numâ!

Himu fapts di munts!

Himu fapts di gionj sh’di cânticu di fluiarâ!

Noi himu Armânji, sh’Armânji va s’himu!

Armânlji nu pot s’chiarâ!

Armânji fârshirots

PRIMNARI PIT HORLI A STRĂ-PĂPĂNJILOR

Veara aistâ tsi tricū tu mesu avgustu 2010, livendzâlji shi durutslji armânji , Georgicâ Chirvasitu shi Adrian Capsali deadun shi cu fumeljili a lor iarau dushi tu Gârtsii sâ-shi pitreaca arihati nândau dzâli di concediu.

Nu-i acâtsarâ locu până nu deadirâ nâ fugâ pit horili iu sânt amintats pâpânjilji a lor: Capsali di Dolian ninga Veria, shi Chivasitu di Grâmuticova.

Grâmuticova –G. Chirvasitu cu hiljiu Edy ninga shopatlu dit vali

Cu câta harau shi sivdai dusirâ elji tu aisti hori, tut ahântu di mari lâ arâmasi mirachea că aflarâ putsânji armanji, cama mults dit elji aushi, shi atsei putsânji tiniri tsi-lji aflarâ, nu mata mai zburau armâneshti !!!

Neagusti – G. Chirvasitu shi Adrian Capsali ninga monumentul dedicat muljerilor armânii tsi-sh loarâ singuri bana s-nu cada tu mâna turtsâlor

Mari lâ fu ciudusearea cându după tsi tricurâ pi ninga unâ hani cu numa “CAPSALI”, anyrâpsitâ cu yrami mări, ma pi gârteashti, lâ spusi un lali că atsea iasti hanea al un di al Capsali. S-turarâ dit cali shi după tsi ilji tricurâ pragu di ushi la hani, nu aflarâ pi vâr dip cu cai s-leagâ nândau zboarâ pi armâneashti.

“Chiru armanamea tu horli a pâpânjilor a-noastri”, îshi dzâsirâ dolji tu atsea oarâ, ma cu boatsi cama peanaya, te-a s-nu-lji avdâ vâr tsi nu lipseshti.

S-turarâ cu suflitili ma strimti shi nâ pârmitusirâ cu mirachi tsi lâ vidzurâ oclji shi nu lâ vinea ninga s-pistuseascâ.

„BOBOTEADZA”

„PÂTIDZAREA A HRISTOLUI”

Ascâpătorlu a nostru Hristolu, fu cunâscut di tutâ dunjeaua tu dzuua di 6 a meslu Yinar, ti atsea Bisearica îlji mai dzâtsi la Bobotedzâ shi „Videarea Domnui”, „Dumnidzeasca arâtari” icâ „Epifania”, tsi i apruceatâ di la grets shi va sâ-lji dzâcâ „arâtari”, „descoperiri”. Aistâ sârbâtoari adutsi aminti di pâtedzul a Hristolui di la Ayiu Prooroc Ioan, tu arâulu Iordan.

Pâtîdzarea a Hristolui tu arâulu Iordan.

„Boboteadza” iasti adusâ aminti di tuts evanghelishti. Matei scria ti vinearea a Hristolui la arâulu Iordan, iu pâtidza Ioan Pâtîdzătorlu, shi-lji câftâ s-UL pâtedzâ sh-pi EL. Ioan lji-u turâ tu atsea oarâ: „Mini lipseshi s-hiu pâtidzat di tini shi tini yinji la mini”(Matei 3,14), ma când Hristolu îlji dzâsi ca ashe iasti arada, fu pâtidzat pânâ tu soni di Ioan.

Pâtîdzarea a Hristolui, iasti unâ amintari a Ayea Triadhâ: Hiljiu i pâtidzat tu arâulu Iordan, Sâmtul Duhu dipunâ pisuprâ a Hristolui ca un pilister, shi Tatâl dit tser dzâtsi câ i hiljiu a Lui.

„Boboteadza” iasti unâ di naima di simasii sârbâtori dit an ti crishtiinji. Totâna tu aist chiro dit an, iasti tsângrimi mari nafoarâ, ti atsea ul avem shi zboru, tush cânda i „Gerul di Boboteadzâ”.

Sârbâtoarea di BOBOTEADZĂ la Veria tu văr chiro

S-NU AGÂRSHIM VLOARĂ ADETSLI !!!

PITA CU LEU !!!

Nji-aduc aminti cu harau di anda ficiurits, cându iaram, cât di cu multâ harau ashtiptam prota dzuu dit anu, dzuua **di Ayiu Vasili**, cându tuts dit casâ, cu njic sh-cu mari, ni ashtiram la masâ di-aviyâra di sânia di pita, shi fârâ di arihati, u mutream pi maia cum u tâljia pita coduricoduri, ashe cum iara adetea, nâ u ampârtsa la cafî un câti un codur, shi ayonjia-cudealagâ, noi nâ alâgam s-videm tu coduru a cui va hibâ leu, tsi aveva s-nâ hibâ sâhirichea ti tut anlu tsi anchisea tu atsea dzuu.

Bravu-vâ a vau, atsei tsi nu u agârshit nitsi iestan aistâ adeti !
Ti alants va hibâ mushat mas-nu u agârshesc shi di vloarâ aistâ adeti !

LA MULTSÂLJI ANJ

La tuts armânjlji a noci amintats tu meslu Andreu-Decembrie di aoa dit aistâ frândzâ lâ urâm multâ sânatati, multi harei shi bana tutâ di aoa sh-ninti s-lâ hibâ ca unâ primuverâ !!!

Al: Mita Dan, Chirvasitu Gheorghe, Florea Elena, Barbatas Chita, Bracea-Lauer Cristian, Ciubotaru Cristina, Trandu Orlando, Toader Ioana, Neag Lavinia, Anti Mihaela, Ienci Alexandru, Terec Vasile shi tuts alants amintats tu aist mes di la cari nu avem datili di nâscari.

Tut atseali urâri ti tuts atsei tsi îshi aniverseazâ dzuua di numâ di **„Ayiu Nicola shi di Cârciun” !!!**

Al: Caramiciu Nicolae, Chirvasitu Nicolae, Preșea Nicolae, Belba Nicolae-Nicu, Belu Nicolae, Belba Nicolae-Niky, Bagia Nicolae, Colța Nicoleta, Caxi Hristu, Nicolae Anamaria-Cristina, Belba Cristian, Mita Hristu, Muși Hristu, Bracea-Lauer Cristian, Belba Hristu-Chita, Barbatas Chita.

COLECTIVUL DE REDACTIE:

Comitetul de Conducere al Comunității Armânilor din Dudeștii Noi: Belba Ioan, Caxi Veronica, Barbatas Valentin, Porojan Olimpia, Lita Dumitru, Sabău Mihaela , Preșea Costel, Bracea-Lauer Cristian și Trișina Gelu.

Numere de telefon si adrese de e-mail la care ne puteți transmite reacțiile si opiniile d-voastră pe marginea articolelor apărute in această publicație: 0723308217, 0722614332, 0743065130. trisinagelu@yahoo.com